

Szentháromság ünnepe után 20. vasárnap

► 1Móz 8,14–22

Az ember világnak megmentése

Az ünnep

A Szentháromság ünnepe utáni huszadik vasárnap mottója: „Járjunk elhívásunkhoz méltóan – megszentelt életben!” A Mikeás prófétától való cím: „*Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és hogy mit kíván tőled az Úr! Csak azt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre, és légy alázatos Istenedd szemben.*” (Mik 6,8)

A lekiók: Ef 5,15–21 bölcs életre és szolid magatartásra biztat, az evangélium, Mt 22,1–14 pedig a nagy vacsora keményebb változata. Ennek csattanója az ünnephez való igazodás, ráhangolódás kérdése. Az ünneplő vendég nem ünnepi ruhába öltözött.

A szöveg

Köztudott, hogy az őstörténet egység. A kis szemlényünk nem csupán Nőé és az özönvíz történetének része, hanem az egész őstörténetnek. A teremtés, a bűnbeesés, Kain és Ábel, az özönvíz és Babel tornya egy-egy külön témát hoznak elő, ugyanakkor egymásra is épülnek, többféle fejlődési vonal húzható bennük. Van tartalmi ritmusa is, amelynek első taktusa, hogy Isten jót tesz az emberrel. A körkörös logika szerint ezt az ember bűnné teszi, azaz úgy bánik vele, mintha ő lenne Isten. Ez azonnal magában rejti a büntetését. Nem retorziós Isten válasza, hanem a tett maga hozza a kárt, azaz kárhozatos. Isten azonban még ebből is lehetőséget teremt, így újraindul a kör.

Megfigyelhető a távolság növekedése is. Az Édentől keletre, aztán Kaint messze zavarja, az özönvíz elsodorja, végül pedig a legtávolabbi helyre kerülnek: Babel a babiloni fogság helye, ahol a szöveg keletkezik. Isten azonban mindenhol jelen van.

A bűnök egyre nagyobbak, az egymást követő

lehetőségek pedig egyre szűkebbek. Egy ilyen fordulatot jár körül a mi kiválasztott szakaszunk is.

Talán felesleges elmondani, hogy az őstörténet mítoszának sajátos gondolatfüzerei hitünk alapjai. Ennél azonban még tovább mehetünk. Az utóbbi időben méltán kaptak népszerűséget Yuval Noah Harari könyvei. Ateista világlátása sok érdekes kérdést vet fel akkor is, ha a tudományos világ nem tapsol ennek egybehangzóan. Azzal szembesíti egy helyen az egyházat, hogy miközben a tudomány vizet visz a száraz földrészekre, addig ő nem csinál mást, mint a régi szövegeit próbálja kimagyarázni. Aztán persze megtalálja a vallás helyét a világban, de a vád elég erős ahhoz, hogy reagáljunk rá. A válasz az őstörténet. A világ mai modern kérdéseire megoldásig menő útjai vannak. Az ökológiai felelősség a teremtésről szóló leírásban, az etikai bizonytalanság a bűnbeesésnél, a kirekesztés témája Kain és Ábel történetében, a végső pusztulás problémája az özönvízzel kapcsolatban és az ember istenülése a technológiai fejlődéssel kapcsolatban kerül elő.

A mi kiválasztott szövegünkben szembeötülő Isten antropomorf jellege. Egyrészt megbánja azt, amit tett. Megbánta, hogy embert teremtett, most pedig megbánja, hogy elpusztította a világot. Az antropomorf Isten, a kedves illatot megszagoló Isten a Targumnak túl sok, így fordítja: „És az Örökkévaló tetszéssel fogadta áldozatát.”

Isten kísérletezik. A végtelen szeretet, amely a teremtés indítéka, kudarcot vall, de Isten nem mond le tervéről. Ezután nagyon nehéz már egy haragvó Istent vizionálni.

Mi a probléma?

A *Lelkipásztor* előkészítőiben nem jelenik meg a talán legfontosabb igehirdetői kérdés, amitől egy ige-

hirdetés aktuális, esetleg izgalmas is lehet. Ez pedig így hangzik: mi itt a probléma? Magyarán, hogy a szakaszunk milyen olyan kérdéseket fogalmaz meg, amelyek ma feszítőek lehetnek, és talán a hallgatók érdeklődésére is számíthatnak. Nekem ezek ugyanazok a kérdések, amelyek engem is foglalkoztatnak.

A világvége-probléma nagyon is aktuális. Sok korban beszéltek róla, de ennyire elképzelhetően még talán soha nem került elő. Mi nem azt kérdezzük, eljön-e a világvége, hanem azt, hogy mikor. Képesek vagyunk egy helyi árvíz – vagy más katasztrófa – amúgy helyileg is félelmetes erejét globális méretekben elképzelni. Lehet vitázni arról, hogy melyik víziónk teljeseedik be előbb, a túlszaporodás és éhezés, a vízhiány, az ökológiai összeomlás, a járványok, az atomháború vagy valami űrbeli fenyegetés. A probléma jelenvalóságát mutatja, hogy nem egy hollywoodi alkotás váltja képpé ijesztő elképzeléseinket.

Isten ígérete az, hogy nem pusztítja el a világot. Látja a világ özönvízre méltó voltát, de nem teszi meg. Ha még mélyebbre megyünk, és a mítosz képeit teljességgel kiaknázzuk, miszerint az áradás maga a bűn, az Istentől való eltávolodás, ami katasztrófává nő, és ismerjük Isten nem retorziós büntetési stílusát, akkor az ígélet még nagyobb: Isten a bűn következményeit sem engedi a pusztulásig fajulni.

A probléma tehát ez: a világ pusztulni látszik, de hordozzuk Isten ígéletét, hogy ez nem következik be. Mi következik ebből? Vajon nem átkos biztonságérzetet kelt ez? Tudhatjuk, hogy úgyszem lesz bajunk. Vagy éppen magunkat látjuk Isten szavai beteljesítőinek, mi magunk állunk a pusztulás útjában mint Isten emberei?

Többféle válasz is születhet. Az egyik az, ami elég közkeletű, hogy a pusztulást nem Isten, hanem az ember okozza. Ha azonban komolyan vesszük, hogy Isten büntetési formája az, hogy hagyja a bűnök eszkalálódását, akkor ez így is indirekt módon Isten tette. Viszont lehet, hogy az ígélet mégis így hangzik: én nem kezdeményezem a pusztulást, mert az ember gonosz ifjúságától fogva, majd ő megteszi.

Másfelől – hogy a probléma még bonyolultabb

legyen – fel lehetne vetni, hogy a bolygó pusztulása az ember fejlődésén keresztül jött létre. A technikai alkotások, az orvostudomány, az erőforrások felhasználása valamiféle fejlődési eszköz vagy termék, bár szoktuk mondani, hogy ebben az ember önimádata is ott van. Ugyanakkor az, hogy az ember repül, óriási, a tévhitekkel szemben lehet Isten akarata! Csakhogy a repülőgépek csúnya dolgokat művelnek a természettel. Világpusztító bűn lenne a fejlődés?

Másik lehetőség az, hogy Isten nem a természet-ről, hanem az ember világról beszél. Mi általában a bolygó pusztulásáról szólunk, Isten számára az ember világa több. Az „új ég és új föld” többet hordoz, mint a bolygónk. Ilyen értelemben Isten ezt az új világot őrzi meg az ember számára. Lehet, hogy a látható világ elpusztul, de Isten az ember világot megőrzi. Itt megjelenhetne egy újabb megoldandó gond, nevezetesen, hogy a Biblia más helyein megjelenő világvégéket hogy hozzuk összhangba Isten ígéletével. Erre ez a megoldás szintén választ adhat.

És ha egészen máshonnan néznénk?

Az özönvíz története nem morális kérdéseket feszeget, hanem magával a bűnnel foglalkozik. A bűnnek mindig van következménye. Félreértenénk a szakaszunkat, ha arra gondolnánk, hogy Isten nem törődik a bűnök következményével, vagy félvállról venné, hogy emberei életét mennyire károsítja az, ha tőle elhajlanak. Nem beszélhetünk arról, hogy a világ el nem pusztításának ígérete szabadon engedné a bűnt.

Elég erősen meghatározottak vagyunk az Újszövetségtől, hogy felfedezzük a másik lehetőséget. Isten nem pusztítja el az ember világot, akármit is értünk ezalatt, és az ember világának megmentésére egyetlen utat ismer: hogy a saját világot pusztítja el. Krisztus keresztje úgy menti meg az embert az emberség számára és Isten számára, hogy közben Isten magát adja, magát pusztítja.

A protoevangéliumtól pár lapra megerősödik az evangélium előrejelzése: Isten nem pusztítja el az ember világot, de ez azzal jár, hogy szeretetből feltöri a maga világot. Nem az ember pusztul, hanem Isten.

Ha mindenképpen kell vázlat

1. Isten ígérését hordozzuk (és ennek konfliktusait)
2. Vegyük komolyan a világvégét! (Mai küzdelmeink a természetért, a különböző katasztrófák, világégések ellen)
3. Globális pusztulás helyett globális élet

Illusztrációk

TÖRTÉNET

A halálraítélttől megkérdezték, mi az utolsó kívánsága.

– Azt akarom, hogy egy tenyérjós nézze meg a tenyeremet.

– Melyik?

– Amelia – válaszolta –, a király tenyérjósnoje.

Amelia valóban a legderekből volt valamenyi tenyérjós között, a király annyira bízott benne, hogy sosem hozott semmilyen döntést, mielőtt nem tanácskozott vele.

Elvitték hát a halálraítéltet Ameliához. Az nem tudta, kit vezetnek elébe. Belenézett a férfi bal tenyerébe, s mosolyogva állapította meg:

– Szerencsés fickó vagy, fiú, nagyon sokáig fogsz élni.

– Ennyi elég is – mondta a halálraítél, s visszavetette magát a börtönbe.

A történet rögtön elterjedt, az emberek hahotázva mesélték egymásnak.

Másnap reggel vesztőhelyre kísérték a foglyot. A hóhér felemelte bárdját, hogy lesújtson vele, de megállt a keze a levegőben, és sírva fakadt.

– Nem, nem! – kiáltotta. – Nem tudom megtenni! Képzeljétek el, ha megtudná őfelsége! Nem, teljességgel képtelen vagyok rá! – És elhajította a bárdját.

Dino Buzzati (1906–1972) olasz író, újságíró, festő, költő: *A tenyérjósnoje*

VERS

Lackfi János: *Nem hiszek az Istenben, aki...*

Nem hiszek az Istenben,
aki a sötétben leskelődik,
és hirtelen rátör a gyanútlan halandókra,
aki nem ver bottal, csak franciakulccsal,
aki örömét leli a gyengék bántalmazásában.
Nem hiszek az Istenben,
aki excel-táblázatban vezeti bűneinket,
bekukkol a hálószobákba,
és a félrelépéseket strigulázza,
a függők minden pohár borát
és fecskendőszúrását számontartja,
és be is vasalja mindenkin a büntetést,
bárhogy könnyörög az illető
sírva kegyelemért.

Nem hiszek az Istenben,
aki kísérletező tudós,
apró, dühös emberkéket teremt,
kiéhezheti és felhergeli,
majd egymásra uszítja őket,
aztán érdeklődve tanulmányozza,
hogyan falják fel egymást elevenen.
Nem hiszek az Istenben,
aki nyámnyila és béna,
tulajdonképpen jót akart eredetileg,
de alaposan elcseszte,
most még ijedten szaladgál
egyik gazembertől a másikig,
sóhajtozva nézi, mennyi piszokságot
művelnek ezek, de hát megöregedett,
nincs ereje közbelépni.
Hiszek abban az Istenben,
aki megsegíti a gyengét,
és a bántalmazónak is lelkére beszél,
keserves könnyeket sír
minden emberi fájdalom láttán,
átöleli a szenvedőt,
és a halálon túl is öleli tovább.
Hiszek abban az Istenben,

akinek irgalma égis ér,
és hűsége hatalmasabb a tengernél,
aki nem kukkol minket,
de gyengéden behívhatjuk
legbensőségebb pillanatainkba is,
aki olyan messzire hajítja
megbánt bűneinket,
mint amilyen távol esik kelet nyugattól,
és nem emlékezik rájuk többé,
örömmel nyit tiszta lapot nekünk.
Hiszek abban az Istenben,
aki egy percre sem hagyja magára
teremtményeit, csak ha azok
kizavarják őt a szobából
fene nagy önállóságukban,
aki a háborúk vérontása közepette

menti a testeket és lelkeket,
titkos csodákat tesz,
melyeket csak az őt keresők
vesznek észre,
aki szabadnak szereti az embert,
nem kontrollálja,
ám hívogatja szüntelenül, szelíden.
Hiszek a hatalmas és lenyűgöző
Istenben, akinek viharok és vulkánok
simulnak a lábához engedelmesen,
aki parancsol az elemeknek,
és aki mégis altatódalt dűnyyög
gyermekei fülébe,
mert gyengéd is tud lenni,
mint az igazán erősek általában.

■ KOCZOR TAMÁS